

1731 (2022-2023) – Nr. 1
ingediend op 31 mei 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Nadia Sminate en Katrien Partyka

over het beleid ten aanzien
van de moskeeën van Diyanet

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maike De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;

Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;

Katrien Partyka, Brecht Warnez;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

Staf Aerts, An Moerenhout;

Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;

Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;

Koen Van den Heuvel, Hilâl Yalçın;

Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;

Celia Groothedde, Jeremie Vaneeckhout;

Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

1.	Toelichting door minister Bart Somers	4
2.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	6
2.1.	Tussenkost van Nadia Sminate.....	6
2.2.	Tussenkost van Chris Janssens	7
2.3.	Tussenkost van Katrien Partyka	8
2.4.	Tussenkost van Elisabeth Meuleman	9
2.5.	Tussenkost van Staf Aerts	10
2.6.	Tussenkost van Thijs Verbeurgt	10
2.7.	Tussenkost van Tom Ongena	11
3.	Antwoorden van de minister.....	12
4.	Replieken van de commissieleden	16
4.1.	Tussenkost van Nadia Sminate.....	16
4.2.	Tussenkost van Chris Janssens	16
4.3.	Tussenkost van Elisabeth Meuleman	17
4.4.	Tussenkost van Thijs Verbeurgt	17
5.	Bijkomende antwoorden van de minister.....	17
	Gebruikte afkortingen	19

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering hield op 16 mei 2023 een gedachtewisseling over het beleid ten aanzien van de moskeeën van Diyanet. Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen.

1. Toelichting door minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* brengt in herinnering dat de ISD gedurende negen maanden de twaalf erkende Diyanetmoskeeën grondig heeft gescreend op de naleving van het verbod op buitenlandse beïnvloeding, zoals ingevoerd door het nieuwe Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen en dat bij alle twaalf moskeeën tekortkomingen op dat punt werden vastgesteld.

De minister overloopt een aantal van die vaststellingen. Diyanet België wordt door de Diyanetmoskeeën beschouwd als de hogere instelling waaraan de moskeeën en hun vzw's ondergeschikt en rechtstreeks verbonden zijn. De Turkse diplomaat voor religieuze zaken op de Turkse ambassade roept alle Diyanetimams maandelijks bij hem om hen aan te sturen. Diyanet is de eigenaar van de moskeegebouwen van elf van de twaalf erkende Vlaamse Diyanetmoskeeën. De voorzitters van de Diyanetmoskeeën vergaderen maandelijks met Diyanet België. De goedkeuring van Diyanet België is verplicht voor de godsdienstige dienstverlening in een moskee. In het geval van ontbinding van de moskee moeten alle roerende en onroerende goederen worden overgedragen aan Diyanet België. Er mag niet worden gehandeld tegen de belangen van Diyanet België. Binnen de moskee is er een inspectieraad die controleert en rapporteert aan Diyanet België en Diyanet België houdt als controlerende instantie toezicht op de door de moskee ontvangen giften.

De minister geeft aan dat bij drie Diyanetmoskeeën bijkomende tekortkomingen zijn vastgesteld, waarvoor de procedure tot opschorting van de erkenning is opgestart. Die moskeeën hebben dertig dagen tijd gekregen om hun hoorrecht uit te oefenen over de vastgestelde tekortkomingen. De termijn loopt af op 8 juni 2023, waarna de minister op basis van alle elementen van het dossier een gemotiveerde beslissing zal nemen over de effectieve opschorting van de erkenning.

De overige negen moskeeën kregen een waarschuwing van de ISD om tegen 15 november 2023 de vastgestelde tekortkomingen weg te werken en daarvan het bewijs te leveren. De minister benadrukt dat dat geen vrijblijvende waarschuwing is. Als de tekortkomingen niet worden weggewerkt tegen 15 november 2023, dan zal een sanctieprocedure worden opgestart.

De minister stelt vast dat de ISD goed en grondig werk heeft geleverd. Er werden plaatsbezoeken gebracht, er is informatie opgevraagd, er is een analyse gemaakt van de statuten van de vzw's en de met de moskeeën verbonden juridische structuren werden in kaart gebracht. De moskeeën kregen tijdens het onderzoek ook telkens de gelegenheid om hun standpunten mee te delen. Er werd informatie ingewonnen bij lokale actoren. Er werd samengewerkt met de VSSE en het OCAD, en er is een methodologisch kader met indicatoren ontwikkeld waaraan het verbod op buitenlandse beïnvloeding werd getoetst.

Op 8 mei 2023 heeft de minister de burgemeesters van de negen gemeenten waar de twaalf Diyanetmoskeeën gelegen zijn, op het kabinet uitgenodigd om hen te brieven over de resultaten van de onderzoeken en het gevolg dat hij eraan gaf. Ook de ISD, de VSSE en het OCAD waren daarbij aanwezig. Alle lokale besturen hebben aangegeven dat lokale geloofsgemeenschappen niet meer geïnstrumentaliseerd of aangestuurd mogen worden door buitenlandse actoren. De lokale besturen zijn het met de minister eens dat het specifieke probleem met de Diyanetmoskeeën zich in het bijzonder op drie vlakken situeert: de rechtstreekse verbon-

denheid en ondergeschiktheid aan Diyanet België, de bezoldiging van de imams door de Turkse overheid en het feit dat de eigendom van de eredienstgebouwen van elf van de twaalf moskeeën in handen is van Diyanet België.

De minister geeft aan dat de steden Genk en Antwerpen, die meerdere Diyanet-moskeeën op hun grondgebied tellen, hebben aangegeven in gesprek te zijn met de moskeeën over die drie probleempunten. De burgemeester van Genk heeft met de voorzitters van de vier Genkse erkende Diyanetmoskeeën een intensief traject afgelegd om ten eerste de door de Turkse overheid betaalde imams ontslag te laten nemen bij Diyanet, zodat ze kunnen worden aangesteld en betaald door de federale overheid die hiervoor al over de nodige imamkaders beschikt; ten tweede de statuten van de moskee-vzw's te laten aanpassen, waardoor de ondergeschiktheid en de band met Diyanet België worden doorgeknipt; en ten derde minstens een zakelijk recht op het eredienstgebouw te verkrijgen via een erfpachtovereenkomst van vijftig jaar.

De minister noemt de Genkse aanpak een goed voorbeeld van hoe een lokaal bestuur impact kan hebben op lokale geloofsgemeenschappen om zich te conformeren aan de erkenningscriteria. De lokale besturen en hun burgemeesters spelen daarbij een belangrijke rol, aangezien ze het dichtst bij hun lokale geloofsgemeenschappen staan. Ze kunnen met hun lokale geloofsgemeenschappen in dialoog gaan om ze te ondersteunen en los te komen van bepaalde structuren verbonden aan het buitenland. De minister geeft ook nog mee dat de provincies, als financierende en toezichhoudende overheden, een vertrouwelijke briefing hebben gekregen door de ISD over de screenings van de twaalf Diyanetmoskeeën.

De minister wijst erop dat met de uitgevoerde screenings en de daaraan verbonden gevolgen, de Vlaamse overheid duidelijk het signaal geeft dat erkende lokale geloofsgemeenschappen zich moeten verankeren in de Vlaamse samenleving, los van enige buitenlandse staatsbeïnvloeding. Volgens de informatie die de minister heeft ontvangen, is er binnen de Diyanetmoskeeën een discussie op gang gekomen over de verbondenheid met Diyanet. Bij de erkende Diyanetmoskeeën is er bovendien grote misnoegdheid over Diyanet België, dat als koepel heeft nagelaten hen erover te informeren dat ze conform het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen op 16 november 2023 geen door Turkije bezoldigde imam meer mogen hebben. Aangezien de Diyanetimams gedetacheerde Turkse staatsambtenaren zijn, kunnen zij ervoor opteren om terug te keren naar Turkije. De imams die hier wensen te blijven, moeten hun ontslag indienen bij de Turkse overheid. Elke Diyanetmoskee heeft vanaf de erkenning altijd een imamkader aangevraagd bij en toegewezen gekregen door de federale overheid.

Diyanet België is naar het Grondwettelijk Hof getrokken tegen het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen met als argument dat het decreet vooral de islamitische eredienst viseert en het voor de moskeeën moeilijk maakt om een erkenning aan te vragen. De minister wijst erop dat dat argument werd ondermijnd doordat de Diyanetmoskeeën zelf massaal een erkenningsaanvraag hebben ingediend, waarbij ze alle ook een verklaring op eer hebben ondertekend dat ze de verplichtingen van het nieuwe Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen zullen naleven. De minister ontving ook signalen dat Diyanet België niet opgezet is met het feit dat een aantal moskeeën het eigendomsrecht op hun moskeegebouwen wil terugkrijgen, of minstens een zakelijk recht daarop willen, zoals een erfpacht.

De minister wijst er verder op dat als de imam wordt betaald door de federale overheid, dat ook voor een sterkere autonome positie van de moskeeën zorgt, omdat ze dan niet meer afhankelijk zijn van de Turkse overheid voor het zenden van imams.

De minister concludeert dat met het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen zaken in beweging zijn gebracht die tot voor kort niet voor mogelijk werden gehouden, zoals het schrappen in de statuten van de ondergeschiktheid aan Diyanet, het terugvragen van de eigendom of het opeisen van een zakelijk recht en de interne discussies over de verwevenheid met Diyanet. Het valt immers niet te onderschatten hoe moeilijk het voor de Diyanetmoskeeën is om zich te positioneren tegen een machtige koepelstructuur waar ze al veertig jaar afhankelijk van zijn. De moskeeën hebben met het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen een hefboom in handen gekregen om zich autonoom te ontplooiën, zich in te passen in de Vlaamse lokale gemeenschap en zich te emanciperen. De screenings hebben bovendien de lat gelegd voor de 77 erkenningszoekende lokale geloofsgemeenschappen voor wat betreft ongewenste buitenlandse beïnvloeding.

Afsluitend benadrukt de minister het uitgangspunt van de Vlaamse Regering dat een erkende geloofsgemeenschap waarmee dialoog wordt gevoerd te verkiezen is boven een niet-erkende geloofsgemeenschap waarmee geen enkel officieel contact bestaat.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkomen van Nadia Sminate

Nadia Sminate vindt het heel positief dat er na de besloten zitting ook een open, politiek debat kan worden gevoerd. De belangrijkste vraag daarbij is of de Diyanetmoskeeën, en bij uitbreiding alle andere aanvragers, voldoen aan de nieuwe voorwaarden van het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen. De spreker is van oordeel dat de focus vooral moet liggen op de voorwaarde van de buitenlandse inmenging.

De spreker heeft een dubbel gevoel bij het feit dat negen moskeeën een waarschuwing hebben gekregen en drie moskeeën hun erkenning geschorst hebben zien worden. Aan de ene kant is ze heel tevreden, omdat nu blijkt dat het op basis van het nieuwe decreet mogelijk is om een diepgaand onderzoek te voeren en dat het decreet de ISD voldoende tools geeft om zijn werk te doen. De spreker besluit dat er op dat vlak goed werk is geleverd.

De spreker geeft ook haar bezorgdheid aan, want de door de ISD bezochte moskeeën vertonen fundamentele problemen wat betreft de naleving van het decreet. Imams worden door het buitenland betaald, gebouwen zijn in handen van de moederorganisatie, statuten tonen een afhankelijkheid van Diyanet aan: de verwevenheid is bijzonder groot.

De moskeeën worden gebruikt als antennes voor de politiek in Turkije. Dat de imams maandelijks op de koffie komen bij een soort culturele attaché van Diyanet, toont aan dat er een probleem is. De invloed is dus bewezen en is in sommige moskeeën bijzonder groot en dat brengt grote risico's met zich mee.

De spreker is het ermee eens dat men niet alle moskeeën over dezelfde kam mag scheren, maar benadrukt dat onderzoek aantoont dat de lokale geloofsgemeenschappen grote inspanningen zullen moeten leveren. Dat vereist een grote veranderingsbereidheid, waar de spreker zich vragen bij stelt omdat de diepe verwevenheid ingaat tegen alles wat er in het decreet staat. Aangezien de Diyanetmoskeeën nu een procedure bij het Grondwettelijk Hof tegen de principes in het decreet hebben aangespannen, is het volgens de spreker logisch er vragen bij te stellen. De spreker wil de minister graag geloven wanneer hij zegt dat er op het terrein wel degelijk bereidheid is bij sommigen, maar op basis van de feiten die ze te zien krijgt, heeft ze weinig hoop.

Als op 15 november 2023 blijkt dat er nog altijd tekortkomingen zijn, moet de minister stappen zetten en de moskeeën in kwestie opheffen of schorsen, aangezien de geloofsgemeenschappen intussen al twee jaar op de hoogte zijn van de gestelde voorwaarden.

De spreker wil weten of de inspecteurs voldoende kennis hebben van de meest gesproken talen in de moskeeën: Arabisch, Turks en Russisch, zodat zij op het terrein de nodige vaststellingen kunnen doen. Op een schriftelijke vraag antwoordde de minister dat er een personeelsuitbreiding zal komen, waarover de spreker graag meer informatie had gekregen (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2022-23, nr. 232, aan minister Bart Somers). Vanwege de verkorte procedure is de druk op de ISD enorm hoog, maar zodra die afgerond is, zal er meer ademruimte zijn. Hoe zal die tijdelijke werklast worden verlicht?

Dan vraagt de spreker zich af of de adviezen van de inspectiediensten ter beschikking kunnen worden gesteld aan het Vlaams Parlement. Ook de formele communicatie in de richting van de geloofsgemeenschappen wil ze inkijken. Ook wil ze weten op welk artikel de minister zich heeft gebaseerd om de maatregelen in kwestie – drie schorsingen en negen waarschuwingen – te nemen. Op basis waarvan kan hij het verschil tussen die twee groepen verklaren?

Vervolgens vraagt ze naar de stand van zaken van de moskeeën die in de verkorte procedure zitten. Is er specifieke aandacht voor de aan Diyanet gelinkte moskeeën?

Ten slotte wil de spreker weten hoe het zit met de adviezen van de lokale en provinciale besturen, waarover ook in de media al veel te lezen was. Heeft de minister die aan de ISD bezorgd?

2.2. Tussenkoms van Chris Janssens

Chris Janssens stelt vast dat de Diyanetmoskeeën sterk vertegenwoordigd en verankerd zijn in Vlaanderen. In Vlaanderen zijn er 42 Diyanetmoskeeën, waarvan er twaalf erkend zijn. Meer dan een derde van het aantal moskeeën dat een aanvraag tot erkenning heeft ingediend, is een Diyanetmoskee; het gaat om 21 moskeeën.

Uit eerdere rapporten van de veiligheidsdiensten, onderzoek van de ISD en de toelichting van de minister blijkt dat er een sterke verwevenheid bestaat tussen de Diyanetmoskeeën en de Turkse regering. De imams komen samen op de Turkse ambassade en de voorzitters van de vzw's worden maandelijks bijeengebracht door een vertegenwoordiger van de Turkse autoriteiten. De spreker zegt dat er een statutaire link bestaat met Diyanet Turkije, sommige lokale Diyanetmoskeeën zouden zich zelfs ondergeschikt verklaren aan Diyanet België of Diyanet Turkije. Uit televisiereportages en getuigenissen blijkt dat de preken worden opgesteld door Diyanet Turkije. Daarnaast zou de Turkse regering imams uitsenden die trouw zijn aan de AKP.

De spreker stelt dat de voorgaande vaststellingen aantonen dat de Belgische Diyanetmoskeeën verweven zijn met Diyanet Turkije. Hij vraagt aan de minister hoe realistisch het is dat de moskeeën in kwestie hun onafhankelijkheid kunnen bewaren, gezien de voorgaande vaststellingen.

De minister stelt dat er bij een aantal lokale Diyanetmoskeeën misnoegdheid heerst over de overkoepelende organisatie Diyanet België. De spreker trekt dat in twijfel vanwege de verwevenheid tussen de Belgische Diyanetmoskeeën en de Turkse regering. Hij verwijst ook naar een antwoord van de erkende Belgische Diyanetmoskeeën op een brief van toenmalig minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, Liesbeth Homans. Die

brief werd verstuurd naar aanleiding van de staatsgreep in Turkije, waarbij de Turkse regering aan Diyanetmoskeeën zou hebben gevraagd om tegenstanders van de regering te verklaren. Hij benadrukt dat het om een gecoördineerd antwoord gaat. Een overkoepelende instantie zou ervoor hebben gezorgd dat de twaalf individuele moskeeën hetzelfde antwoord gaven.

De spreker stelt dat het stemgedrag van mensen van Turkse origine in België aan toont dat ze zich niet afkeren van Turkije en dat ze zich niet op Vlaanderen richten. 85.000 mensen van Turkse origine brachten in België een stem uit voor de Turkse verkiezingen. Driekwart daarvan heeft op de AKP hebben gestemd, in verhouding meer dan in Turkije zelf. De spreker verklaart dat door de propaganda van de AKP via de Diyanetmoskeeën.

Volgens de minister werd er in de Diyanetmoskeeën geen campagne gevoerd. Maar uit een aantal nieuwsberichten en berichten op sociale media blijkt dat niet te kloppen. Een medewerker van Vlaams volksvertegenwoordiger Marino Keulen verklaarde ook dat er geregeld campagne werd gevoerd in de Diyanetmoskeeën. De spreker vraagt aan de minister op basis van welke informatie hij die uitspraak deed, en of hij daar nieuwe informatie over heeft. Hij vraagt ook in welke moskeeën er campagneactiviteiten hebben plaatsgevonden.

De spreker haalt het onderscheid aan tussen de sancties tegen de moskeeën. Negen van de erkende Diyanetmoskeeën hebben een waarschuwing gekregen, de andere drie zijn tijdelijk geschorst. Hij vindt dat de minister vaag blijft over die verschillen in behandeling en vraagt waarom die er zijn. Hij wil ook weten wat die waarschuwing juist inhoudt en wat die moskeeën moeten doen om hun erkenning te behouden. De spreker vindt dat de moskeeën hun erkenning zouden moeten verliezen.

Over de moskeeën die nog erkenning zoeken, werd trouwens nog niet gecommuniceerd. De minister heeft nochtans aangegeven dat de beleidsfocus ligt op het onderzoek naar zowel de erkende als de niet-erkende Diyanetmoskeeën. Werden de niet-erkende moskeeën ook al onderzocht?

2.3. Tussenkoms van Katrien Partyka

Volgens *Katrien Partyka* is het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen een goede zaak geweest, omdat de inbedding van de geloofsgemeenschappen in de lokale gemeenschap heel belangrijk is. Ze is het eens met de minister dat gelovigen niet tot één monolithisch blok met dezelfde overtuigingen behoren. Het is belangrijk om te erkennen dat niet alle gelovigen zich achter de structuren scharen die de lokale inbedding belemmeren.

De spreker stelt vast dat de Vlaamse overheid niet altijd duidelijk is geweest over de geldende regels. Met het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen zijn die regels duidelijk. Volgens de spreker is het goed om de geloofsgemeenschappen daarop aan te spreken. Ze wijst op drie elementen die geregeld terugkomen. Ten eerste wordt voor lokale gemeenschappen via het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen een alternatief voorzien voor imams die vanuit het buitenland worden betaald. Ten tweede is het criterium om statutair niet afhankelijk te zijn van een politieke partij duidelijk dankzij het decreet. Ten derde worden terechte vragen gesteld met betrekking tot de eigendomsstructuur van de moskeeën.

De spreker merkt scepticisme bij haar collega's. Volgens haar is het onterecht om over de moslimgemeenschap als zijnde één geheel te spreken, net zoals niet alle Diyanetmoskeeën één ondeelbaar geheel vormen. Bij twijfel over die criteria is er een set aan regels die moeten worden gerespecteerd.

De spreker zegt net zoals de minister erin te geloven een inbedding in de Vlaamse samenleving te bereiken via de erkenning. Ze vindt het positief dat er vanuit de lokale moskeeën signalen komen dat men hierachter staat. De geloofsgemeenschappen gaan op zoek naar manieren om aan de voorwaarden te voldoen. Dat 21 moskeeën met een Diyanetafhankelijkheid expliciet een erkenning aanvragen, wil volgens haar zeggen dat zij zich bereid tonen om aan die voorwaarden te voldoen.

Met het decreet vraagt de Vlaamse overheid veel veranderingen. Er wordt een heuse omschakeling gevraagd in de manier van werken en dat op een half jaar tijd. Daar kan bereidheid toe zijn, maar daar zijn niet altijd de mogelijkheden voor. Hoe zullen die inspanningen worden opgevolgd? Komt er een tussentijdse rapportering om te peilen hoe het decreet de manier van denken beïnvloedt? Is er een hulplijn voor moskeeën die op bepaalde problemen stuiten? Volgens de spreker dient het decreet met name niet alleen ter handhaving, maar moet er ook hulp en informatie worden aangeboden.

De minister zegt dat hij contact had met de Turkse ambassadeur. Zijn er, naar aanleiding van de waarschuwing over de erkenningen, ook contacten geweest met Diyanet België?

De imamopleiding vormt volgens de spreker een belangrijk onderdeel in het ontstaan van wat men een 'lokale islam' zou kunnen noemen. Er zijn verschillende pogingen ondernomen om die opleiding te hervormen, maar dat blijkt moeilijk te zijn. Het is voor moskeeën moeilijk om een Nederlandstalige 'moderne' imam te vinden. De spreker vraagt zich daarom af wat de minister denkt over een imamopleiding in Vlaanderen of België.

2.4. Tussenkoms van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman gaat specifiek in op de nieuwe erkenningen van moskeeën. Op basis van de inleiding van de minister concludeert ze dat de minister voorstander is van meer erkenningen. Zo'n erkenning zou volgens de minister zorgen voor meer transparantie en is een hefboom voor de moskeeën om zich autonoom te ontplooien. De spreker zegt het daar volledig mee eens te zijn. Als de Vlaamse overheid die onafhankelijkheid wil bewerkstelligen, dan kan dat alleen via die erkenningen.

Bij de N-VA-fractie pikt de spreker een ander geluid op. Daar heerst meer ongerustheid. Volgens de spreker ligt dat min of meer in lijn met wat er bij de provincies gaande is in verband met de nieuwe erkenningen. Er moet een advies komen van de provincies en gemeenten. In Oost-Vlaanderen geeft het provinciebestuur systematisch een negatief advies voor de erkenning van nieuwe moskeeën. Dat gaat soms lijnrecht in tegen de gemeentelijke adviezen. Gemeenten staan volgens de spreker dichter bij die lokale geloofsgemeenschappen dan de provincies. Voor de meeste gemeenten lijkt de openheid naar de lokale gemeenschap het belangrijkste criterium te zijn. Gemeenten geloven er volgens haar in dat de onafhankelijkheid en financiële transparantie dankzij een erkenning zouden verbeteren, maar de provinciebesturen zijn het daar niet altijd mee eens. Er zijn dus tegenstellingen tussen lokale besturen en de provincies. Denkt de minister dat er een structureel probleem is? Waar situeert dat probleem zich dan? Is dat op het niveau van de moskeebesturen, die onvoldoende kennis hebben om hun dossiers op te stellen en onvoldoende weten hoe ze de provinciebesturen kunnen overtuigen, of situeert het probleem zich elders?

Er was onduidelijkheid of de dossiers op alle criteria een positieve beoordeling moeten hebben om een gunstige beoordeling te krijgen. De spreker meent dat de provinciebesturen het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen op die

manier interpreteren. Is er een verschil in de visie van de verschillende provincies? Of geven alle provincies een negatieve beoordeling over de volledige lijn?

De spreker betwijfelt of de lokale besturen voldoende weten hoe ze de verschillende criteria moeten beoordelen. Het is volgens haar niet altijd evident voor een lokaal bestuur om daarmee om te gaan. De spreker vraagt wat de minister van plan is te doen met al die negatieve provinciale adviezen.

2.5. Tussenkost van Staf Aerts

Staf Aerts legt de focus op de twaalf erkende initiatieven die tegen november 2023 worden gescreend. De minister zegt dat hij de gemeentebesturen daarvan op de hoogte heeft gebracht. Wat waren de reacties van de gemeentebesturen? Wat waren de reacties van de betreffende moskeeën? Vallen die uit de lucht? Is er enthousiasme om de verschillende criteria aan te pakken, of gooien zij de handdoek in de ring? Het is met name belangrijk om te weten hoe hard die boodschap aankomt, en op welke manier de gemeentebesturen en moskeeën daarmee omgaan.

Dat de imams niet vanuit het buitenland kunnen worden betaald, is volgens de spreker duidelijk. De situatie in verband met de eigendomsstructuren, daarentegen, is voor interpretatie vatbaar. Het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen vermeldt dat de onafhankelijkheid van de geloofsgemeenschap daardoor niet in het gedrang mag komen. Volgens de minister is het een probleem dat de twaalf gescreende moskeeën allemaal eigendom zijn van Diyanet, maar dat is geen voorwaarde. Het draait rond de vraag of dat de onafhankelijkheid in het gedrang brengt. Diezelfde vraag rijst voor de 21 moskeeën die nu een erkenningsprocedure hebben ingediend.

Net zoals Elisabeth Meuleman stelt de spreker vast dat ook de provincie Antwerpen de beoordelingscriteria strikt hanteert bij het goedkeuren van een erkenning. Hij vraagt daarenboven ook aandacht voor een derde groep moskeeën, met name de negen moskeeën die geen aanvraag indienden en vandaag niet erkend zijn. Als de erkenning het beste middel is tegen extremisme en buitenlandse beïnvloeding, dan moet de Vlaamse overheid zich de meeste zorgen maken over die negen moskeeën die de intentie niet hebben om een erkenning aan te vragen. Is die ongerustheid terecht? Wordt dat opgevolgd?

2.6. Tussenkost van Thijs Verbeurgt

Thijs Verbeurgt vindt het positief om over dit onderwerp een publiek debat te voeren. Het is de eerste keer dat men het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen in werking ziet. Er waren bezorgdheden, bijvoorbeeld over de ISD, en het is daarom goed om het probleem breder, los van de specifieke context van Diyanet, te bekijken. Een erkenning moet altijd boven een niet-erkenning staan, want bij een niet-erkende geloofsgemeenschap heeft men helemaal geen idee van wat er aan bod komt. De Vlaamse overheid moet aangeven geloofsgemeenschappen op het Vlaamse grondgebied te waarderen en te erkennen. De essentie is dus om geloofsgemeenschappen, zowel erkende als die die een erkenning aanvragen, mee te krijgen in het erkenningsverhaal.

Dat brengt uitdagingen met zich mee. De geloofsgemeenschappen moeten zich in lijn stellen met de geldende regels, en men moet er alles aan doen om ze mee te krijgen en duidelijk te maken dat er voor hen een plaats is in Vlaanderen. Het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen maakt heel wat zaken transparanter en objectiever. In de gemeenteraad van de spreker passeerden al verschillende dossiers, waarbij hij merkte dat bepaalde partijen een moslimgemeenschap niet willen erkennen, maar een gelijkaardig dossier van een orthodoxe gemeenschap wel laten passeren.

Dat neemt niet weg dat elke aanvraag kritisch moet worden bekeken. De ISD heeft volgens de spreker inderdaad een helder kader ontwikkeld. Hij vraagt zich wel af in hoeverre het voor de minister duidelijk is of de ISD over voldoende personeel beschikt om de screenings structureel uit te voeren. Trekt de minister daar lessen uit voor personeelsbezetting en slagkracht? De ISD geeft ook aan dat de gehanteerde onderzoeksmethoden altijd heel vlot zijn verlopen, en dat zij altijd toegang heeft gekregen. Deelt de minister die analyse?

Er zijn elementen waarover de spreker zich zorgen maakt. De imams die op bezoek gaan bij de *müsavir*, vergelijkt de spreker met de rooms-katholieken die regelmatig bij de paus op bezoek gaan, omdat hij ook de vertegenwoordiger is van een buitenlandse staat. Maar de Vlaamse overheid heeft natuurlijk mechanismen ingebouwd om ervoor te zorgen dat zij toch objectiviteit kunnen hanteren. Ze worden bijvoorbeeld niet betaald door een buitenlandse overheid, maar door Vlaanderen. Men moet natuurlijk ook kijken naar wat wordt verteld in de erediensten. Verschillende erkende *Diyanet* moskeeën hebben bereidheid getoond om over te stappen, maar heeft de minister zicht op de timing? Zal het lukken om zich tegen de gestelde deadline in lijn te stellen?

Ook wat betreft de eigendommen is de deadline krap. De spreker vraagt zich af in welke mate de overheid ervoor kan zorgen dat geloofsgemeenschappen die zich in regel willen stellen die deadline kunnen halen, en of er in bijkomende ondersteuning zal worden voorzien.

Verder wil de spreker ook weten wat maakt dat drie geloofsgemeenschappen werden geschorst en dat voor negen geloofsgemeenschappen een traject werd opgestart. Wat de drie geschorste geloofsgemeenschappen betreft, vraagt hij zich af hoe het verdere traject eruit zal zien. Als die geschorste geloofsgemeenschappen toch erkend willen worden, krijgen ze dan ondersteuning van de Vlaamse overheid? Wat de negen andere geloofsgemeenschappen betreft, vraagt de spreker zich af of er kennisuitwisseling plaatsvindt over de lokale besturen heen, en of ze bijvoorbeeld een voorbeeld nemen aan Genk. Er zijn verschillen in de grootte van de lokale overheden en de opgedane ervaring. Op welke manier zal de minister ervoor zorgen dat ook de lokale overheden de geloofsgemeenschappen ondersteunen om maximaal hun verplichtingen na te komen?

2.7. Tussenkoms van Tom Ongena

Tom Ongena heeft het gevoel dat de ISD grondig te werk is gegaan. Dat is het bewijs dat men het decreet ernstig neemt en de onderzoeken naar mogelijke buitenlandse inmenging grondig voert. Het is een goede zaak dat de Vlaamse overheid toont dat het haar menens is met de buitenlandse inmenging in Vlaamse moskeeën.

Maar het is voor de Open Vld-fractie ook belangrijk om, conform de geest van het decreet, de geloofsgemeenschap een kans te geven om zich te conformeren aan het decreet en zich los te rukken van de buitenlandse inmenging. De mensen die zich willen losrukken moeten ook goed worden ondersteund.

De spreker wil ten eerste weten op basis van welke vaststellingen er werd beslist om drie gemeenschappen te schorsen en de negen andere gemeenschappen een waarschuwing te geven.

Ten tweede vraagt hij hoe de opvolging zal gebeuren. De deadline ligt op 15 november 2023, maar er zullen tegen dan waarschijnlijk nog contacten plaatsvinden. Gebeurt dat dan zoals in Genk, waar het lokaal bestuur in overleg gaat om samen te zoeken naar oplossingen? De spreker is het eens met Thijs Verbeurgt dat het

niet mag afhangen van het lokale bestuur of men al dan niet opvolging en begeleiding krijgt.

Ten derde kijkt de spreker verder dan de twaalf Diyanetgeloofsgemeenschappen en vraagt hij zich af of er ook onderzoeken gepland staan bij de andere erkende geloofsgemeenschappen, en of de minister vooruit kan kijken in de toepassing van het decreet.

3. Antwoorden van de minister

Minister *Bart Somers* stelt dat hij ervoor probeert te zorgen dat de Vlaamse samenleving meer cohesie vertoont. Men moet proberen om eenheid te creëren in diversiteit en daarom moet de Vlaamse identiteit de eerste en prioritaire identiteit zijn van de inwoners van Vlaanderen.

De minister wijst erop dat hij de eerste minister is die drie erkenningen heeft ingetrokken. De regels van het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen zijn duidelijk en moeten worden gerespecteerd. Het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen is er gekomen omdat onder meer buitenlandse invloed nefast is want die bevordert de integratie niet. De minister benadrukt dat lokale geloofsgemeenschappen daarbij een positieve rol kunnen spelen.

De minister beantwoordt de vraag van Nadia Sminate door te stellen dat de negen waarschuwingen aan de erkende Diyanetmoskeeën niet vrijblijvend zijn. Op 15 november 2023 wordt door de ISD geëvalueerd of die moskeeën in orde zijn met de regels van het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen. Als zij zich niet hebben geschikt naar de regels en de vastgestelde tekortkomingen hebben weggewerkt wordt de sanctieprocedure opgestart. Dat vergt een inspanning om zich aan te passen aan de erkenningsregels. Als die bereidheid er niet is, moet men daar de consequenties van dragen.

De minister vraagt zich af of de volksvertegenwoordigers van het Vlaams Belang vinden dat een moskee pas erkend zou mogen worden wanneer die de islam afwijst en hij benadrukt dat dat niet in het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen staat, maar het decreet vraagt wel een inpassing binnen de Vlaamse samenleving. Volgens hem is dat een keuze en de overheid moedigt hen aan om die keuze te maken. Hij gelooft ook dat sommige die keuze zullen maken. Anders had het geen zin om het decreet te maken. De bedoeling van het decreet is niet om religies uit te sluiten, maar wel om religies in te sluiten in de Vlaamse samenleving. De minister benadrukt dat hij niet naïef is en beseft dat sommige lokale geloofsgemeenschappen dat niet zullen kunnen. Hij denkt wel dat hij met het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen mensen dichterbij de samenleving zal kunnen brengen.

Toen Liesbeth Homans Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding was, heeft zij een brief gestuurd naar de erkende lokale geloofsgemeenschappen waarbij ze stelde dat er zou worden opgetreden tegen moskeeën die politieke campagne voeren. De VSSE heeft toen aangegeven dat er geen aanwijzingen waren dat er aan politiek werd gedaan binnen drie moskeeën. De minister kreeg recent het signaal dat er in het kader van de recente Turkse presidents- en parlementsverkiezingen mogelijk campagne werd gevoerd in enkele erkende en erkenningszoekende moskeeën, en gaf aan de ISD de opdracht om die te controleren. Bij een andere moskee werd er op straat geflyerd. Als dat buiten gebeurt, kan men dat het moskeebestuur niet aanrekenen. Bij een derde moskee werd er niets vastgesteld. Die controles, uitgevoerd door de ISD, zijn een instrument dat de minister kan gebruiken om op te treden. Hij benadrukt dat dat enkele jaren geleden niet kon maar nu met het Erkenningsdecreet

Lokale Geloofsgemeenschappen wel mogelijk is en dat hij daarvan meteen heeft gebruikgemaakt.

De minister wijst erop dat Diyanet België naar het Grondwettelijk Hof stapte met het argument dat het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen ervoor zou zorgen dat moskeeën geen erkenning meer zullen aanvragen. Dat er toch nog moskeeën van het Diyanetnetwerk een erkenning aanvragen, wijst er volgens de spreker op dat er binnen die moskeeën ruimte zou zijn om in te gaan tegen Diyanet België.

Volgens het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen mogen imams niet worden betaald door de Turkse overheid wanneer ze in een erkende moskee willen werken. Eén imam overweegt intussen ontslag te nemen als ambtenaar van de Turkse overheid. De minister wijst erop dat als een imam niet meer wordt betaald door de Turkse overheid er nog altijd door de ISD zal worden gecontroleerd of de imam bevelen krijgt of financieel afhankelijk is van de Turkse autoriteiten.

De minister zegt dat de Vlaamse overheid aan de Diyanetmoskeeën vraagt dat de statuten van de vzw's waarmee ze verbonden zijn worden aangepast zodat ze niet meer rechtstreeks verbonden en ondergeschikt zijn aan Diyanet België.

De minister benadrukt ook dat veel moskeegebouwen eigendom zijn van Diyanet België, waardoor de lokale geloofsgemeenschappen afhankelijk zijn van de overkoepelende organisatie. De lokale geloofsgemeenschappen zouden kunnen vragen om opnieuw het eigendomsrecht te krijgen van hun moskeegebouwen die ze ooit hebben geschonken aan Diyanet België. Ze zouden ook kunnen vragen aan Diyanet België om de moskeegebouwen in erfpacht te krijgen. Met dit zakelijk recht kunnen ze hun onafhankelijkheid verkrijgen. Er zou ook een huurovereenkomst kunnen worden opgesteld om een afstand te creëren, maar dan kunnen decretaal alleen de exploitatiekosten van de lokale geloofsgemeenschap door de financierende overheid worden gedekt. De minister haalt een voorbeeld uit Genk aan waar de lokale overheid samen met de Diyanetmoskeeën een model van erfpachtovereenkomst heeft opgesteld.

De Vlaamse overheid vraagt aan lokale geloofsgemeenschappen om te breken met de invloed van Diyanet België. De minister benadrukt dat de Vlaamse overheid niet vraagt aan geloofsgemeenschappen om hun afkomst en geloof te ontkennen, maar wel om duidelijk te maken dat ze verbonden zijn met de Vlaamse Gemeenschap. Anders dan bepaalde partijen benadrukt de minister dat de islam een erkende godsdienst is, die mag worden beleden zolang die belevenis niet botst met de Vlaamse grondrechten. Hij is het niet eens met de stelling dat de islam zou botsen met het grondwettelijke kader. Volgens hem kunnen religies evolueren.

Wat de talenkennis van het personeel van de ISD betreft, geeft de minister aan dat ze over de mogelijkheden beschikken om Arabisch, Turks, Russisch en andere talen te lezen en te begrijpen. De huidige bezetting bestaat uit dertien personeelsleden: een directeur, zes inspecteurs, een junior inspecteur, een senior inspecteur, een beleidsadviseur, een beleidsmedewerker vanaf augustus 2023, een administratief ondersteuner en een helpdeskmedewerker.

De minister zal de negen dossiers van de Diyanetmoskeeën die een waarschuwing kregen, vertrouwelijk ter inzage van de volksvertegenwoordigers leggen. Ze zullen niet worden uitgedeeld, onder meer vanwege de privacywetgeving en geclassificeerde informatie afkomstig van de VSSE, maar volksvertegenwoordigers zullen ze in het kader van hun parlementair inzagerecht wel vertrouwelijk kunnen inzien. Voor de drie dossiers waarbij de procedure tot opschorting van de erkenning is opgestart en nog geen definitieve sanctiebeslissing is genomen, wil de minister

eerst juridisch nakijken of er op die manier geen juridische fouten worden gemaakt tegen het hoorrecht, waar ze overigens alle drie van zullen gebruikmaken.

Wat die drie dossiers betreft, geeft de minister nog mee dat één moskee geen vaste gebedsplaats heeft, wat een erkenningsvoorwaarde is. Bij een andere moskee is de voorzitter ook de voorzitter van Diyanet België. In het derde geval zijn er op de sociale media een aantal uitspraken gevonden die op gespannen voet staan met een aantal erkenningsverplichtingen. Meer kan de minister daar niet over zeggen aangezien de procedure nog lopende is. Hij geeft ook nog mee dat de adviezen van de provincies en de gemeentebesturen in het kader van de verkorte erkenningsprocedure ook aan de ISD bezorgd zijn.

De minister vindt het geven van waarschuwingen niet opportunistisch. Opportunistisch zou zijn dat men de beslissing over de erkenning over de Vlaamse verkiezingen zou tillen, maar dat gebeurt niet. Op 15 november 2023, de datum die ook in het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen staat, moeten de in de waarschuwingen vastgestelde tekortkomingen zijn weggewerkt en zal de minister dan een nieuwe positie innemen op basis van het advies van de ISD.

Hoe gebeurt de verdere opvolging? De ISD screent in het kader van de Turkse verkiezingen dagelijks tweehonderd profielen op de sociale media die rechtstreeks verbonden zijn aan de erkende en erkenningszoekende Turkse moskeeën. De tool die de ISD heeft ontwikkeld tegenover de Diyanetmoskeeën om buitenlandse beïnvloeding te analyseren, zal ook worden ingezet voor orthodoxe kerken en andere geloofsgemeenschappen. Ook de nieuwe dossiers die nu worden ingediend, zullen op dezelfde basis en met dezelfde criteria worden geanalyseerd.

De minister meldt dat alle moskeeën op 5 mei 2023 werden geïnformeerd over het feit dat het voeren van politieke campagnes strijdig is met het verbod op buitenlandse invloed en bijgevolg niet kan. Hij roept ook op om, als er signalen zijn, de ISD te verwittigen, die dan kort op de bal kan spelen.

Aan Katrien Partyka antwoordt de minister dat men vooral de lokale besturen heeft ingeschakeld. Een burgemeester heeft er immers alle belang bij dat een lokale geloofsgemeenschap erkend kan zijn en blijven, en heeft ook de grootste impact om zo'n geloofsgemeenschap duidelijk te maken dat het tijd is om te emanciperen en zich los te maken van buitenlandse invloed. De ISD staat daarbij ter beschikking om lokale besturen te informeren. De minister zal ook nog de voorzitters van de twaalf lokale geloofsgemeenschappen die verbonden zijn aan Diyanet bij hem ontbieden om hen duidelijk te maken dat het 'money time' is, maar ook dat men klaarstaat om hen daarin te begeleiden. Hij beseft immers dat voor sommigen de sociale druk groot kan zijn. Hij verwelkomt en waardeert dan ook de inspanningen die mensen doen om die stap te zetten.

De minister wijst erop dat als men al die erkenningen zou intrekken, die moskeeën zouden blijven bestaan en er dan geen stap dichterbij de samenleving zou worden gezet. Het is dus net de erkenning die een hefboom geeft om mensen te motiveren en hen mee te trekken in dat verhaal. Dat werkt evenwel alleen als de overheid zelf geloofwaardig blijft en de contouren van het decreet altijd gebruikt. Daarover valt dus niet te onderhandelen.

Wat de imamopleiding betreft, zegt de minister dat er geen massa imams nodig zijn in Vlaanderen. Er zijn er al, ook met de Belgische nationaliteit, dus zo heel veel imams moeten er niet worden opgeleid. Het opleiden is evenwel de verantwoordelijkheid van het erkend representatief orgaan van de eredienst en niet van de overheid. De overheid is, samen met de Thomas More Hogeschool en de representatieve organen van de zes erkende erediensten, bezig met de ontwikkeling van een professionaliseringstraject gebaseerd op de erkenningsverplichtingen voor

bedienaren van de eredienst en voor de bestuurders van lokale geloofsgemeenschappen. Die opleiding is gericht op alle erediensten en kan vanaf volgend academiejaar worden gevolgd.

Vervolgens meldt de minister dat de provincies als financierende overheid voor de 59 islamitische erkenningsaanvragen 58 negatieve adviezen hebben uitgebracht. Voor de orthodoxe erkenningsaanvragen zijn er door de provincies als financierende overheid acht ongunstige adviezen en één gunstig uitgebracht. Bij de gemeenten als financierende overheid zijn er negen protestantse erkenningsaanvragen, verspreid over 24 gemeenten. Daarvoor zijn er veertien gunstige adviezen en zes ongunstige adviezen door de gemeenten uitgebracht. Eén gemeente liet weten geen advies te geven en drie gemeenten hebben nog geen advies gegeven. Wat de 59 erkenningszoekende islamitische lokale geloofsgemeenschappen betreft, zijn er 38 gunstige en zeven ongunstige adviezen door de gemeenten als adviserende overheid uitgebracht. Zes gemeenten gaven aan geen advies te geven en acht gemeenten gaven nog geen advies. Bij de negen orthodoxe erkenningsaanvragen ten slotte waren er acht gunstige adviezen uitgebracht door de gemeenten als adviserende overheid en gaf één gemeente nog geen advies.

De minister merkt op dat er een heel groot contrast is tussen de adviezen van de gemeentebesturen en van de provinciebesturen. Die adviezen zijn evenwel niet bindend. Ze worden samengelegd en ernstig onderzocht, en op basis daarvan krijgt de minister een gebundeld advies van de ISD, waarna hij uiteindelijk oordeelt over de erkenning. Over de inhoud van de adviezen kan de minister zich nog niet uitspreken aangezien de erkenningsprocedure nog lopende is.

Er zijn een aantal moskeeën die geen erkenning hebben aangevraagd omdat ze niet in aanmerking kwamen voor de verkorte erkenningsprocedure. De minister stipt aan dat ze een erkenning kunnen aanvragen voor het gewone erkenningstraject van vier jaar. Dat sommige niet erkend willen worden, geeft aanleiding tot bijzondere aandacht. De consequentie van niet-erkenning is dat men onder meer geen bedienaar van de eredienst meer vanuit het buitenland kan laten komen, omdat die geen arbeids- en verblijfsvergunning zal krijgen. De minister benadrukt evenwel dat, in een landschap waar het de ambitie is om te erkennen, hij verbaasd is dat sommigen zich niet willen laten erkennen. Dat is immers een indicatie waardoor er aandacht ontstaat voor die lokale geloofsgemeenschap. De politie- en veiligheidsdiensten gaan daar dan ook naar kijken.

De minister stelt dat omwille van het grondwettelijk gewaarborgde principe van de scheiding tussen kerk en staat de overheid niet kan ingrijpen op de liturgische band met het buitenland. In elke religie kunnen er liturgische banden bestaan met het buitenland, aangezien religies van nature bovennationale entiteiten zijn. De minister wijst echter op een fundamenteel verschil tussen een bisschoppensynode in het Vaticaan en een ministerie van de Turkse staat dat probeert religie te instrumentaliseren voor de eigen politieke belangen. Met buitenlandse invloed wordt er dus een staatsrechtelijke buitenlandse invloed bedoeld en niet een religieuze of liturgische invloed, tenzij die een inbreuk vormt op de erkenningsverplichtingen.

De minister probeert de lokale besturen goed te ondersteunen en te motiveren om mee te werken aan de uitrol van het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen. Die zijn daar ook toe bereid omdat een lokaal bestuur aanvoelt dat het beter is dat er wordt erkend. Het moet uiteraard wel conform de erkenningsregels gebeuren. Men kan voor de opvolging evenwel niet afhankelijk zijn van een lokaal bestuur en daarom is er de ISD, die een informerende en een ondersteunende rol speelt ten aanzien van lokale besturen. Als een gemeentebestuur daar op geen enkele manier een rol in wil spelen, kunnen de lokale geloofsgemeenschappen nog altijd terugvallen op de ISD, die de instrumenten en bevoegdheden heeft om dat op een goede manier te doen.

De minister begrijpt en deelt de waakzaamheid en het scepticisme van sommige commissieleden. Hij vindt het zijn plicht als minister om te proberen zo veel mogelijk mensen over de drempel te krijgen, maar hij wil de drempel niet verlagen om sommigen een plezier te doen.

4. Replieken van de commissieleden

4.1. Tussenkost van Nadia Sminate

Nadia Sminate denkt dat ze op dezelfde lijn zit als de minister over het takenpakket van de Vlaamse overheid. Het is goed om een officiële dialoog te hebben met een geloofsgemeenschap wanneer die zich bereid toont om zich in de Vlaamse samenleving in te schrijven. De spreker wil dat daar geen misverstand over bestaat. Het decreet moet wel worden nageleefd, in plaats van de ambitie na te streven om zo veel mogelijk erkenningen goed te keuren. Ze hoopt dat de minister daar ook zo over denkt.

De Vlaamse overheid staat nergens als er geen erkenningen gebeuren, maar als er niet aan de criteria wordt voldaan, moet daarin worden opgetreden. De ambitie om zo veel mogelijk gesprekspartners en erkenningen te hebben is daaraan ondergeschikt. Volgens de spreker is dat een belangrijke nuance.

De spreker maakt zich zorgen dat de geloofsgemeenschappen erin zullen slagen om hun statuten tegen 15 november 2023 aan te passen, maar dat de navelstreng met de Turkse overheid nog niet zal zijn doorgesneden.

De spreker juicht toe dat er snel op de feiten wordt gereageerd. Dat is de bedoeling van de oprichting van de ISD. De commissieleden hebben daar – in tegenstelling tot de minister – weinig zicht op. Ze bedankt de minister dat hij de negen beslissingen ter informatie aan de commissie wil voorleggen. Wat haar ook interesseert, is de manier waarop die beslissingen tot stand zijn gekomen. Daarom vraagt ze ook om zicht te krijgen op de officiële communicatie naar die geloofsgemeenschappen. Het is belangrijk dat de commissieleden zo veel mogelijk informatie hebben zodat er aan het einde van de rit een gedragen beslissing uit de bus kan komen.

4.2. Tussenkost van Chris Janssens

Chris Janssens merkt op dat de partijen die in het verleden het katholicisme met veel heftigheid bestreden, de laatste jaren de islam en zijn aanhangers met evenveel heftigheid aanhangen. Hij vraagt zich af met welke objectieve beweegredenen dat gebeurt.

Volgens de spreker werd er formeel en ondubbelzinnig gecommuniceerd dat er absoluut geen buitenlandse financiering en inmenging meer konden zijn bij de Vlaamse geloofsgemeenschappen. In de tussenstappen die nu worden gezet, ziet hij meer bandbreedte en nuance daarover. Hij vreest daarom dat de Vlaamse overheid aan windowdressing doet door één organisatie die de regels overtreedt heel streng aan te pakken, maar andere overtreders met rust te laten. Als de minister zijn eigen decreet ernstig neemt en consequent wil handelen, dan mag hij strenger optreden dan alleen waarschuwingen te geven en een schorsing op te leggen.

De spreker verwijst naar een interview met Christoph D'Haese, de burgemeester van Aalst. Die zei te hopen dat de minister consequent zal handelen en duidelijk zal maken dat er in Vlaanderen geen buitenlandse inmenging via religieuze structuren wordt getolereerd. Volgens de spreker wordt van de minister verwacht dat hij duidelijke lijnen trekt en consequent met zijn eigen decreet handelt. Hij ziet dat momenteel te weinig terug in de stappen die de minister zet.

De spreker is verbaasd dat bepaalde commissieleden stellen dat er weinig tijd wordt gegeven aan de moskeeën om zich in regel te stellen. Het heeft lang geduurd voor de Vlaamse overheid in actie kwam tegen de buitenlandse beïnvloeding en financiering. Volgens hem werd het dringend tijd dat er stappen vooruit werden gezet.

De spreker is niet onder de indruk van de imam die ontslag neemt uit de Turkse Diyanetstructuur. De imam is en blijft een afgevaardigde van de AKP die op voorhand gescreend is op basis van zijn loyaliteit aan de Turkse president Erdogan. Het is niet omdat hij plots ontslag neemt uit die officiële structuur en zich aan een andere lokale structuur ondergeschikt maakt, dat zijn ideologie is veranderd. De Vlaamse overheid kan dus niet zomaar tevreden zijn met dat ontslag, aangezien het in de feiten weinig verschil maakt. In die tussenstap ziet de spreker onvoldoende daadkracht om de buitenlandse financieringen tegen te werken. Hij kijkt alvast uit naar de volgende stap op 15 november 2023 om te controleren of de minister de uitvoering van het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen met evenveel daadkracht toepast.

4.3. Tussenkomenst van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman vindt dat de minister snel over de negatieve adviezen van de provincies heen ging. Ze wil graag weten hoe de minister die provinciale negatieve adviezen verklaart. Is er een verschil in visie op het belang van de erkenningen? Is er onduidelijkheid over de regels en de manier waarop men het advies moet geven?

De spreker wijst erop dat die onduidelijkheden voor ongerustheid zorgen bij de moskeeën. Sommige moskeeën doen met name hun best om een goed dossier te schrijven. Een negatief advies zonder een gesprek tussen het provinciebestuur en de moskee kan demotiverend werken. Heeft de minister een verklaring voor die talrijke negatieve adviezen?

4.4. Tussenkomenst van Thijs Verbeurgt

Thijs Verbeurgt voelt zich aangesproken door de uitspraak van Chris Janssens dat partijen die vroeger het katholicisme bestreden nu opkomen voor aanhangers van de islam. Volgens de spreker voerde zijn partij altijd al de strijd tegen machtsinstrumenten. Daarom zal Vooruit de eerste zijn om tegen machtsinstrumenten te strijden die mensen verknechten. Dat is wat de Vlaamse overheid met het decreet ook doet.

Diyanet is doorheen de geschiedenis een machtsinstrument geworden van de Turkse overheid. Dat soort machtsinstrumenten moeten volgens de spreker worden bestreden. Daarenboven vindt hij dat het de taak is van de overheid om te garanderen dat burgers zich in alle vrijheid kunnen ontwikkelen. Een overheid mengt zich niet met de gedachten en geloofsovertuigingen van haar burgers. Het is de taak van de Vlaamse overheid om de vrijheid van mensen te waarborgen om hun geloof op hun eigen manier te belijden, zonder druk van een binnenlandse of buitenlandse overheid.

Volgens de spreker past de overheid met het decreet zeer consequent de socialistische principes toe. Er zijn geen ideologische tegenstrijdigheden in vergelijking met het verleden.

5. Bijkomende antwoorden van de minister

Minister *Bart Somers* beantwoordt de bijkomende vraag van Nadia Sminate door zijn uitspraak over het aantal erkenningen aan te vullen. Als er geen erkenningen

zijn, staat de Vlaamse overheid nergens, maar de overheid staat ook nergens als de lat daarom lager wordt gelegd.

Het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen heeft de ambitie om erkenningen mogelijk te maken. De minister en de veiligheidsdiensten willen zo veel mogelijk erkenningen realiseren. Elke erkenning betekent een gemeenschap die zich wil inspannen om deel uit te maken van Vlaanderen. Als de lat daarom lager wordt gelegd, bereikt de Vlaamse overheid niets. De Vlaamse overheid vraagt van de geloofsgemeenschappen een principiële beweging in de richting van de Vlaamse samenleving.

Volgens de minister houden verschillende buitenlandse overheden de uitvoering van het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen in de gaten. Duitsland, Frankrijk, Nederland en Oostenrijk worden met dezelfde problematiek geconfronteerd. Door de specifieke historische relatie tussen de overheid en religie in België, heeft de Vlaamse overheid een instrument om in dialoog te gaan met de lokale geloofsgemeenschappen. Andere landen hebben die hefboom niet. Volgens de minister gebruikt de Vlaamse overheid die hefboom om een emancipatiebeweging mogelijk te maken tegen buitenlandse invloeden.

De minister geeft Chris Janssens gelijk dat de ideologie van een imam niet verandert wanneer hij van werkgever verandert. Volgens de minister is er nu een vorm van controle vanuit de Vlaamse overheid. Dat is een groot verschil in vergelijking met vroeger. De afhankelijkheid van die imam ligt daarom niet meer in het buitenland, maar bij de Vlaamse overheid die toeziet op de erkenningsverplichtingen.

De minister zegt aan de samenleving te willen bouwen door lijnen te trekken en mensen te overtuigen binnen die lijnen te komen. Daar moet de overheid soms streng voor zijn, maar er is ook nood aan stimuleringsmethoden.

De minister merkt aan Elisabeth Meuleman op dat veel van de adviezen van de provinciebesturen inderdaad sterk op elkaar lijken. Hij heeft de deputaties aangeschreven om hun adviezen binnen het decretale toetsingskader te geven. De ISD zal bij haar onderzoek en eindadvies nagaan of de provinciale adviezen effectief binnen dat toetsingskader werden gegeven.

De financiering voor de erkenning van een orthodoxe of islamitische geloofsgemeenschap wordt door het provinciale bestuur gedragen. De minister beklemtoont dat die adviezen individueel worden bekeken. Geen enkel advies is bindend. Als er relevante argumenten in dat advies staan die binnen het decretale kader passen, zegt de minister daar rekening mee te houden. Als dat echter niet het geval is, zal hij niet in dat negatieve advies meegaan. Het onderwerp is voor de minister te belangrijk om politieke spelletjes mee te spelen.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Nadia SMINATE
Katrien PARTYKA,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ISD	informatie- en screeningsdienst lokale geloofsgemeenschappen
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
VSSE	Veiligheid van de Staat, Sûreté de l'État